

AHMED PAŞA
(ö. 1160/1747)

Bağdat valisi.

Bağdat Valisi Eyüplü Hasan Paşa'nın oğludur. İstanbul'da doğdu. Şehrizor, Kerkük ve Basra beylerbeyliklerinde bulundu; 1719'da vezir oldu. 1724 yılı başlarında, İran seferi ile görevlendirilen babasının ölümü üzerine Bağdat valiliğine getirildi. Bu görevle birlikte şark seraskerliğini de üstlenen Ahmed Paşa 1724'te Hemedan'ı aldı. 1726'da Afgan Şahı Eşref ile yaptığı savaşta başarı elde edemediyse de ertesi yıl yaptığı antlaşma ile Hemedan, Tebriz, Revan ve Tiflis yöresini içine alan geniş bir bölgeyi Osmanlı topraklarına kattı. Safevî Hükümdarı Şah Tahmasb zamanında bu toprakların kaybedilmesi üzerine tekrar İran seferi ile görevlendirilen Ahmed Paşa Kirmanşah ve Erdelân'ı alarak 1731'de Hemedan'a girdi. 1732'de yapılan antlaşma ile ele geçirilen yerlerin bir kısmı muhafaza edildi, bazı şehir ve bölgeler ise İran'a bırakıldı. Fakat daha sonra yeniden anlaşmazlık çıktı ve Ahmed Paşa Bağdat'ı Nâdir Şah'a karşı savunmak zorunda kaldı. 1733 yılında uhdesine Basra valiliği de verilen Ahmed Paşa ertesi yıl Halep'e, sonra da Rakka'ya gönderildi. Bu sırada Köprülüzâde Abdullah Paşa'nın ölümü üzerine tekrar şark seraskerliğine getirildi ve Nâdir Şah'la bir mütareke yaptı.

1736 yılında getirildiği ikinci Bağdat valiliği sırasında daha çok İran meseleleriyle ve âsi aşiretleri yola getirmekle meşgul oldu. İran sınırındaki Baban sancağı hâkimi Selim'e karşı yaptığı başarılı bir seferden dönerken vefat etti;

Bağdat'ta İmâm-ı Âzam Türbesi civarında babasının yanına defnedildi. Ahmed Paşa toplam yirmi üç yıl Bağdat valiliği yapmış, daha sonra da bu eyalet onun kölelerinin vali tayin edilmesiyle idare edilmiş ve âdeti bir kölemen ocağı ortaya çıkmıştır. Kızı Âdile Hatun'un bu ocağın kurulmasında önemli rolü olmuş ve bu durum 1831 yılına kadar sürmüştür.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, HH, nr. 20896; BA, MD, nr. 134, s. 120, 131, 170; nr. 136, s. 66; nr. 138, s. 1; nr. 140, s. 254, 255; Râşid, Târih, IV, 57; Küçük Çelebizâde Âsım, Târih, İstanbul 1282, s. 429-439, 450-452, 513-524; Subhî, Târih, İstanbul 1198, vr. 39^a; Resûl Hâvî Efendi, Târih-i Devhatü'l-vüzerâ ve Zeyl-i Gülşen-i Hulefâ, Bağdad 1246, vr. 9^a-62^b; Ayvansarâyî, Vefeyât-ı Selâtin, s. 113; Vâsîf, Târih, I, 171; Şem'dânîzâde, Mür'it-tevârih (Aktepe), I, s. 138; Sâbit, Bağdad'da Kölemen Hükümetinin Teşekkülü ile İnkırâzına Dâir Risaledir, İstanbul 1292; Sicill-i Os-mânî, I, 250; Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, IV/1, s. 184 vd., 218-234, 438-439; M. Cavid Baysun, "Ahmed Paşa", İA, I, 199-200; a.mlf., "Ahmad Pasha", EI² (Fr.), I, 300.

ABDÜLKADİR ÖZCAN

AHMED PAŞA, Bonneval

(bk. HUMBARACI AHMED PAŞA).

AHMED PAŞA, Bursalı

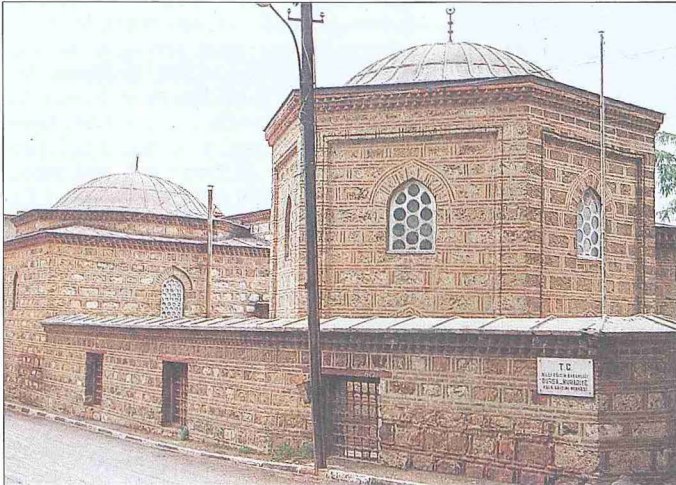
(ö. 902/1496-97)

Divan şairi.

II. Murad'ın kazaskerlerinden Veliyyüddin Efendi'nin oğludur. Büyük bir ihtimalle Edirne'de dünyaya geldi. Bursalı olarak tanınması, hayatını Bursa'da geçirmesi ve orada ölmesi ile açıklanabi-

lir. Tahsilini tamamladıktan sonra babasının da nüfuzu sayesinde müderris olarak Bursa Muradiye Medresesi'nde ilk vazifesine başladı, ardından da Mol-la Hüsrev'in yerine Edirne'ye tayin edildi (855/1451). Fâtih Sultan Mehmed'in tahta geçmesinden sonra kısa sürede yükselerek önce kazasker, daha sonra da padişaha musâhib ve hoca oldu. Bunda, şiirlerinde padişahı methederek ondan gördüğü ilginin payı olduğu kadar bilhassa bir devlet adamı sıfatıyla gösterdiği başarıların da rolü vardır. Böylece pâyelerin en yükseğine ulaşarak vezirlik rütbesini elde etti. İstanbul'un fet-hi sırasında da Ahmed Paşa'yı yanından ayırmayan padişah, ondan askerin mânevîyatının yükseltilmesinde faydalandı. Sehî, onun çok müdekkik olmasından ve kılı kırk yarmasından dolayı orduda "sipahi müftüsü" olarak anıldığını kaydeder. Ancak Fâtih'in Ahmed Paşa'ya olan kuvvetli teveccühü ve onu âdeti bir gölge gibi yanından ayırması pek çok kişinin kıskançlığına da sebep olmuştur. Böylece günün birinde talihi ters dönen Ahmed Paşa, bazı dedikodular üzerine padişahın gazabına uğradı ve tevkif edildi. Bu olayı diğer tezkiricilerden daha ayrıntılı bir şekilde anlatan Âşık Çelebi'ye göre, Fâtih Ahmed Paşa'yı önce katletmek istemiş-se de sonra kapıcılar odasına hapsedirmekle yetinmiştir. Latîfî ise onun Yedikule'de hapsedildiğini yazmaktadır. Ahmed Paşa bu bâdireyi padişaha yazıp gönderdiği meşhur "kerem" redifli kasidesi ile atlatmış, fakat bu olaydan sonra saraydan uzaklaştırılmaktan kurtulamamıştır.

Önce Bursa'da Orhan ve Muradiye medreseleri mütevelliliğine tayin edilmiş, ayrıca günde 30 akçe de maaş bağlanmıştı. Bursa'daki debdebeli yaşayışını, sert ve cimri kişiliğini aksettiren ve etrafına devrin şairlerini topladığını bildiren bazı latifelere Lâmiî'nin başlayıp oğlunun tamamladığı *Letâifnâme*'de rastlanmaktadır. Fâtih'in vefatına kadar Sultanönü, Tire ve Ankara'da sancak beyi olarak görev yapan Ahmed Paşa, II. Bayezid zamanında aynı görevle Bursa'ya tayin edildi. Ancak II. Bayezid, Ahmed Paşa'yı takdir etmesine rağmen nedense saraya çağırılmamış, o da eski günlerine bir daha kavuşamamanın acısını ömrü boyunca çekmiştir. Ahmed Paşa Bursa'da öldü; cenazesi Muradiye Medresesi yakınında yaptırdığı türbeye defnedildi.

Ahmed
Paşa
Türbesi -
Bursa